

Aangenomen dat hij bij de moord tegenwoordig was, zulks bewijst zijn medeplichtigheid nog niet. Aangenomen dat hij ten stelligste be loofd heeft u te zullen helpen, zoo moogt gij toch niet werkeloos stilstaan.

Ondersteld dat hij daaraan had willen medewerken, zou hij daartoe wel in staat geweest zijn?

Gesteld dat wij door een machtige nabuur werden aangevallen, dan zou verzet tot het uiterste een heilige plicht zijn.

Indien hij ook al waarlijk gestorven is, zo is het verlies toch niet groot.

Indien hij al de schuldige is, zo is hij nu toch buiten uw bereik.

49. AANGEVEN, AANREIKEN.

Iemand iets in handen geven.

Aangeven is de algemene uitdrukking.

Aanreiken geeft te kennen, dat de persoon aan wie men een voorwerp geeft, er zelf niet bij reiken kan, omdat hij er te ver af is.

Geef mij dat boek eens aan, ik wil het lezen.

Reik mij dat boek eens aan, want ik kan er niet bij.

50. AANGEZICHT, GEZICHT, GELAAT, AANSCHIJN.

Het voorste gedeelte van het hoofd, het gedeelte dat men aanziet, wanneer men met iemand spreekt, en waarop de gemoedsbewegingen staan te lezen.

Aangezicht is de algemene en gewone benaming en ziet meer op de uitwendige vorm.

Het kind gelijkt zijn vader, alsof het uit zijn aangezicht gesneden was.

Gezicht is volkomen hetzelfde als **aangezicht**, maar het woord is gemeenzaam en alledaags, soms zelfs plat.

Iemand op zijn gezicht slaan.

Gelaat is het aangezicht als uitdrukking van het karakter, als de spiegel der ziel.

Men las ontroering op zijn gelaat. Een edel gelaat.

Aanschijn verschilt alleen in zoverre van **aangezicht**, dat de uitdrukking edeler en zelfs dichterlijk is.

In het zweet uws aanschijs zult gij uw brood eten.

51. AANGIFTE, OPGAVE.

Aangifte wordt gezegd van alle kennisgevingen aan de overheid die, volgens de voorgeschreven vormen, hetzij bij het gerecht, hetzij bij de burgerlijke stand of bij de ambtenaar der belastingen geschieden.

Opgave duidt aan het mededelen, het verschaffen van bepaalde gegevens en inlichtingen omtrent iets.

De aangiften van geboorten zullen binnen drie dagen moeten worden gedaan. Zij, die een nalatenschap erven, zijn verplicht hiervan aangifte te doen.

Volgens een bekende statistieke opgave. Het is hier een verwarde boel, de geringste opgave of inlichting kan ik niet krijgen. Ik beken, dat ik aan de nauwkeurigheid van deze opgave twijfel.

52. AANGRENZEND, AANPALEND, BELENDEND.

In de onmiddellijke nabijheid van iets anders gelegen.

Aangrenzend wordt vooral gebruikt voor grotere ruimten.

Aanpalend en **belendend** worden zowel voor de ruimte als voor zaken gebruikt, terwijl het laatste meestal betrekking heeft op onroerend goed.

Een kaart van Duitsland en aangrenzende landen. De geest van oproer, die in het rijk heerste, breidde zich over de aangrenzende landen uit.

In de aanpalende straten had men grootse zegebogen opgericht. De aanpalende gewesten.

De belendende straten en stegen. De belendende percelen. Een belendend vertrek.

53. AANHALEN, AANHOUDEN.

Aanhalen is het in beslag nemen van belaste goederen en eetwaren, wegens het ontduiken van de verschuldigde belasting. Men verwarre **aanhalen** niet met **verbeurd verklaren**, hetgeen al of niet op de aanhaling volgen kan.

Aanhouden wordt gezegd van de vaar- of voertuigen, waarmee de goederen vervoerd werden, alsook van de personen.

De ganse lading is tengevolge van een valse aangifte aangehaald. Wanneer de ambtenaren goederen aanhalen, zijn zij verplicht die naar het naaste kantoor op te brengen.

Verboden goederen aanhouden. De kommiezen hebben dit pak aangehouden. Verscheidene Nederlandse schepen werden in de Engelse havens aangehouden of opgebracht.

54. AANHALEN, AANLOKKEN, AANTREKKEN.

Door voorkomendheid, enz. tot zich trekken.

Aanhalen is door liefvalligheid, voorkomendheid of andere middelen tot zich trekken, jegens zich welgezend maken. Het wordt alleen van personen gezegd.

Aanlokken geeft te kennen, dat sommige omstandigheden anderen voor een persoon of een zaak kunnen winnen. Het wordt zowel voor personen als voor zaken gebruikt.

Aantrekken drukt dezelfde gedachte uit, maar in sterkere mate.

Zij haalt hem op allerlei wijzen aan, maar zal er niet in slagen. Zij haalde het kind aan.

Hij weet op markt en straat de kopers aan te lokken. Het aas lokte de vos aan, en hij viel in de knip.

Zij bleven het langst verwijlen bij dat kunststuk; het trok hen zo aan. Hare liefvalligheid trok hem aan. Ik heb mij door die man nooit aangetrokken gevoeld.

55. AANHALEN, AANVOEREN.

Gezegd van plaatsen uit schrijvers of van woorden van anderen.

Vroeger hadden beide woorden dezelfde betekenis; thans wordt **aanhalen** meer gebruikt in verband met het vermelden van de woorden van een ander of een zin, een plaats van een schrijver.

Aanvoeren word vooral gebruikt wanneer de aangehaalde woorden of teksten dienen om daaruit gevolgtrekkingen af te leiden, die tot bewijs of opheldering strekken.

Die woorden zijn geheel te onpas aangehaald. In het zo juist aangehaalde gedicht.

Onderzoeken wij nu de boven aangevoerde plaats van Pausanias. Hij voerde allerlei plaatsen uit oude schrijvers aan om zijn mening te bewijzen.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

